

ВВЕДЕННЯ

Перші згадування про медіацію стосуються 1930-х років, коли медіація була застосована як спосіб вирішення трудових та сімейних конфліктів (спорів) під час Великої Депресії в Сполучених Штатах Америки. Зокрема, тривалий страйк портів Західного узбережжя 1934 року включав загальний страйк у Сан-Франциско та активізацію потужних профспілок, як-от Конгрес виробничих профспілок, організованих під проводом Джона Л. Льюїса, що об'єднували мільйони робітників у сталеливарній та вугільній промисловості. Ці страйки, включно з сидячими страйками, були спрямовані на покращення умов праці, підвищення зарплат та визнання профспілок, що призвело до суттєвих змін у робітничому русі Сполучених Штатах Америки. Саме завдяки впровадженню медіації ці тривалі масштабні страйки були зупинені, а конфлікти (спори) врегульовані.

Найбільш широкого визнання та розповсюдження медіація набула в Сполучених Штатах Америки після Паундської конференції 1976 року, яка стала поворотним моментом у розвитку альтернативного вирішення спорів, особливо медіації, представивши ключові доповіді (зокрема, судді В. Бергера), які окреслили майбутні напрямки розвитку добровільного врегулювання конфліктів (спорів) у Сполучених Штатах Америки та інших країнах, вплинувши на формування політик і законодавства щодо медіації та арбітражу.

Канада, Велика Британія, Австралія, Нова Зеландія, досить швидко перейняли американський досвід і впровадили аналогічні інститути альтернативного вирішення конфліктів (спорів).

Уряди та неурядові організації континентальної Європи також підтримали тренд і активно сприяють розвитку медіації у своїх країнах.

З метою покращення доступу до правосуддя, Європейська Рада на своєму засіданні в Тампере 15 і 16 жовтня 1999 року закликала держави-члени до впровадження альтернативних позасудових процедур.

У світовій та європейській практиці при врегулюванні конфліктів (спорів) широкого застосування набув інститут медіації, який надає можливість обирати досудові і позасудові способи для вирішення конфліктів (спорів) при збереженні можливості звертатись до суду для їх вирішення.

Так, 21 травня 2008 року Європейським Союзом було прийнято Директиву 2008/52/ЕС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах, метою якої є спрощення доступу до методів альтернативного врегулювання спорів і сприяння мирному вирішенню спорів через стимулювання використання медіації та забезпечення збалансованих взаємовідносин між медіацією й судовим провадженням. Пунктом 8 Преамбули до Директиви 2008/52/ЕС встановлено, що положення цієї Директиви застосовуватимуться лише до медіації у міжнародних спорах, але ніщо не повинно заважати Державам-членам застосовувати ці положення також у внутрішніх медіаційних процесах.

07 серпня 2019 року Міністром юстиції України було підписано від імені України Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про Міжнародні угоди про врегулювання спорів за результатами медіації (Сінгапурська конвенція про медіацію).

З метою ратифікації та імплементації вказаної Конвенції Україні необхідно було прийняти спеціальний закон, який би визначав основні положення, зокрема, щодо сфери застосування медіації, процедури її проведення та статусу медіаторів.

Крім того потреба у підготовці та прийнятті спеціального закону впливала із завдання, визначеного Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, щодо створення ефективної системи медіації альтернативної державним судам.

З огляду на зазначене та з метою створення законодавчого підґрунтя для успішного розвитку медіації в Україні відповідно до кращих світових практик Мін'юстом було підготовлено проєкт Закону про медіацію.

16 листопада 2021 року Верховна Рада України прийняла Закон України №1875-IX «Про медіацію» (далі – Закон №1875-IX) який набрав чинності 15 грудня 2021 року.

На сьогодні медіація зарекомендувала себе як ефективний спосіб вирішення спорів як в Україні, так і в більшості країн світу, та поступово охоплює всі сфери життя людини. Шляхом медіації вирішуються конфлікти практично у всіх сферах життя, наприклад у сферах спорту, всиновлення, франчайзингу, мистецтва, оподаткування, навколишнього середовища, тощо.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про медіацію

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2022, № 7, ст.51)

Цей Закон визначає правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору), принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки та інші питання, пов'язані з цією процедурою.

Розділ І.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) договір про проведення медіації – угода про надання послуг з проведення медіації з метою запобігання виникненню або врегулювання конфлікту (спору), укладена сторонами можливого або наявного конфлікту (спору) та медіатором (медіаторами) у погодженій ними усній чи письмовій формі, яка відповідає вимогам закону;

2) медіатор – спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію;

3) медіаційна угода – письмова угода учасників правовідносин про спосіб врегулювання всіх або певних конфліктів (спорів), які виникли або можуть виникнути між ними, шляхом проведення медіації. Медіаційна угода може укладатися у формі медіаційного застереження в договорі або у формі окремої угоди;

4) медіація – позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів)